

Вільям ДЖЕКОБС

Чорний кіт

ОПОВІДАННЯ

З англійської переклав Олександр ТЕРЕХ

— Я не хотів її брати,— сказав шкіпер Габсон, не дуже прихильно споглядаючи сіру папугу в притуленій до грот-щогли клітці. — Але дядечко пристав із ножем до горла: візьми та й візьми. Мовляв, морське плавання поправить їй здоров'я.

— А в неї здоров'я і так хоч куди,— зауважив помічник, смокчучи вказівний палець. — Аж б'є через край.

— Еге ж, вона любить погратися,— підтвердив шкіпер. — Старенький душі в ній не чує. Маю надію, він відпише мені щось у своїй духівниці. Тож ви приглядайте за цією пустункою, щоб з нею, часом, не сталося якого лиха.

— Почухай Поллі! — вигукнула папуга, завбачливо гострячи свій дзьоб об жердку. — Почухай бідолашку Поллі!

І вона прихилила голову до прутів клітки, готова утнути свій улюблений жарт. Та цього разу її чекало розчарування: помічник підступив до клітки й почухав їй голову лише чубуком люльки. Невдатна жартівниця настовбурчила пір'я, відсунулася в куток і поринула в похмуру задуму.

Матроський загал був теж проти нової пасажирки. Всі одностайно вважали, що шалені ревності, які переповнювали душу корабельного кота, рано чи пізно призведуть до біди.

— Нашому Сатані це не подобається,— заявив, хитаючи головою, корабельний кок. — Як тільки ця клята пташина з'явилася на борту, Сатана зразу став до

Перекладено за виданням: W. W. Jacobs. *Many Cargoes*. — McKinlay, Stone & Mackenzie, New York. 1898.

Вільям Вімарк Джекобс (1863—1943) — англійський письменник-гуморист, автор багатьох повістей та збірок оповідань, для яких відбувається переважно на морі. Оповідання «Чорний кіт» уперше опубліковано 1896 року.

неї жалілись. Вона почекала, доки він підрадеться до клітки, а тоді спитала, чи не хоче він випити склянку пива. Зроду я ще не бачив такого ошелешеного кота. Йй-богу, не бачив.

— Миру між ними не буде,— промовив старий Сем, давній прибічник кота.— Спом'янете моє слово.

— Ставлю на папугу,— впевнено заявив один із матросів.— Вона вже покалічила палець помічникові. Що вдіє кіт проти її дзьоба?

— Вважай, що програв,— мовив Сем.— Якщо бажаєш Сатані добра, бий його щоразу, коли побачиш біля клітки.

Сатана — його ще котеням принесла на корабель помічникова дружина — був тут загальним улюбленцем, тож цілих два дні весь екіпаж із таким запалом виконував Семову пораду, що з доброти душевної мало ту обурену тварину не вбив. А на третій день, коли клітка з папугою стояла на столі в капітанській каюті, кіт прокрався туди і, зглянувшись на наполегливе прохання папуги, почухав її голову.

Шкіпер перший побачив, що з того вийшло. Він вибіг на палубу і сповістив про це так гучно, що у всіх похолело серце.

— Де дівся той чорний паскудник?! — загорлав він.

— Що сталося, сер? — стривожено запитав Сем.

— Іди подивися сам! — гаркнув шкіпер.

У каюті вже був помічник і один із матросів. Вони стояли над кліткою й, похитуючи головами, дивилися на папугу.

— Що ви на це скажете? — люто запитав шкіпер.

— Йй зашкодив сухий корм,— сказав, поміркувавши хвилину, Сем.

— Зашкодило що? — ревнув шкіпер.

— Зашкодив сухий корм,— твердо повторив Сем.— Папузі, сірій папузі, треба давати розмочений корм. А то вона полиняє.

— Йй зашкодив кіт! — просичав шкіпер.— Ти це чудово знаєш, і ми кинемо його за борт.

— Я не вірю, що це зробив наш кіт, сер,— утрутився інший матрос.— Він у нас м'якосердий. Не міг він такого вчинити.

— Припни язика! — рикнув, багровіючи, шкіпер.— Хто тебе сюди просив?

— Але ж ніхто не бачив, що це зробив кіт,— озвався помічник.

Замість відповіді шкіпер підняв з підлоги видерте із папужого хвоста перо й поклав його на стіл. Тоді вийшов у супроводі решти на палубу і став улесливо кликати кота. Проте котові, який завбачливо сховався, вистачило тями не обізватися. Шкіпер звернувся до Сема: хай, мовляв, він покличе Сатану.

— Е ні, сер, робіть це без мене,— відмовився старий матрос.— Крім того, що Сатана мені до вподоби, я не хочу стати вбивцею чорного кота.

— Дурниці! — вигукнув шкіпер.

— Нехай і так, сер,— знизав плечима Сем.— Звичайно, вам краще знати. Ви людина освічена, а я — ні. Ви посмієтеся наді мною, скажете — забобони. А я знаю одного чоловіка: він убив чорного кота і з'їхав з глузду. Наш кіт — не просто така собі звичайна тварина.

— Він знає більше, ніж ми,— мовив один із матросів, хитаючи головою.— Того разу, коли ви... тобто ми наскочили на рибальський баркас, кіт ще за кілька годин знав, що це станеться. Він був сам не свій.

— А згадайте, як нам сприяла погода, як нам щастило у морі, відколи він з'явився на борту! — докинув Сем.— Може, ви скажете, що все це випадково, але я зовсім іншої думки.

Шкіпер завагався. Навіть як на моряка він був чоловік дуже забобонний. Усі відали про цю його слабкість, і кожна історія про надприродні явища, навіть найпримітивніша і найнеймовірніша, знаходила в ньому вдячного слухача. Він знав геть усі прикмети, а його вміння витлумачити будь-який сон здобуло йому широку славу.

— Усе це дурне,— збентежено сказав він, помовчавши.— Я хочу, щоб було по справедливості. Помсти я не прагну й не каратиму злочинця власноручно. Джо, прив'яжи-но котові до шиї грудку вугілля й викинь його за борт.

— Е ні! — вигукнув кок, перезирнувшись із Семом і вдаючи, ніби його б'є дроз. — Нізачо в світі! Я хочу спати спокійно, без привидів.

— Папуга вже оживає, сер,— повідомив один із матросів, бачачи, що шкіпер вагається. — Вона розплющила око.

— Я хочу, щоб усе було по справедливості,— повторив шкіпер. — Я не гарячкуватиму, але зятяйте: якщо папуга здохне, кота викинемо за борт.

Усупереч побоюванням загалу папуга, коли судно прибуло в Лондон, була ще жива, хоч кок, маючи вільний доступ до капітанської каюти, набув серед екіпажу чималої ваги й повідомляв, що вона підупала на силі і стала дуже дратівлива. Вона була ще жива, але в день відплиття стан її викликав великі побоювання, тож матроси, готуючись до найгіршого, замкнули свого улюбленця в комірчині, а самі зібралися, щоб обміркувати становище.

Їхню нараду перервала поява кока, який сходив на берег, щоб поповнити запас хліба на кораблі. Вигляд у кока був такий загадковий, наче він із рядового, хоч і дуже корисного, члена судового екіпажу перетворився на члена якогось таємного товариства.

— Де шкіпер? — хрипко прошепотів він, сідаючи на рундук і ставлячи поміж ніг мішок із хлібом.

— У себе в каюті,— відповів Сем, насторожений дивною поведінкою кока. — Що це з тобою?

— Як ви думаєте, що я приніс? — запитав кок, ляснувши долонею по мішку.

Ясна річ, відповідь на це запитання могла бути одна: хліб. Та оскільки всі знали, що кок ходив саме по хліб і, отже, питав не для того, щоб почути таку саму собою зрозумілу відповідь, то він її і не дістав.

— Він прийшов до мене несподівано,— пояснив кок схвильованим шепотом. — Я купив хліба, вийшов з крамниці, аж бачу — на ганку сидить чорний кіт, викапаний наш Сатана. Я нахилився, щоб його погладити, і тут він і прийшов...

— Коти часто підходять... — озвався один із матросів.

— Та ні, я не про кота,— перебив його кок із зверхністю геніального мислителя. — Я хотів сказати, до мене прийшов здогад. І я промовив собі: «Цей кіт — наче рідний брат нашого Сатани, і якщо капітан хоче стратити кота, то нехай стратить оцього». А тоді схопив того чужого кота за загривок і кинув у мішок.

— Поверх нашого хліба? — вражено запитав матрос.

— Декому з вас, бачу, нічим не догодиш,— обурився кок.

— Та не зважай ти на нього! — вигукнув Сем. — От що значить мудра голова!

— Звісно, якщо у вас є кращий план... — великодушно промовив кок.

— Не мели дурниць! — урвав його Сем. — Давай сюди обох котів. Ми їх порівняємо.

— Не переплутайте ж їх! — застеріг кок. — Бо тоді не впізнаємо, хто з них хто.

Він обережно відкрив мішка й дістав свого бранця. Сатану теж звільнили з темниці, і матроси заходилися прискіпливо їх порівнювати.

— Схожі, як дві грудки вугілля,— зрештою проголосив Сем. — Тепер ми пошіємо в дурні нашого капітана! Треба розказати помічникові, нехай посміється.

— А що, як папуга виживе? — озвався песиміст, плекаючи свої сумніви. — І хліб зіпсовано, й на борту буде двоє котів.

— Не слухай його,— сказав кокові Сем. — Ти просто молодець, що так добре придумав. Я просвердлю в скрині нашого юнги дірки й посажу туди Сатану. Ти ж не заперечуєш, Біллі?

— Звичайно, він не заперечує! — обурено загомоніли матроси.

Діставши таким чином дозвіл, Сем узяв свердло і зробив зі скрині житло для Сатани, а той вирішив, що його усувають, аби звільнити місце для суперника, й заходився чинити шалений опір.

— І приважте чимсь віко,— звелів Сем, переконавшись, що замок у скрині зламаний. — А ти, Біллі, посади нового кота в комірчину. Хай посидить там, доки ми відпливемо. Бо йому кортить додому.

Юнга так і зробив, і дублер Сатани страждав у одиночному ув'язненні, аж поки судно вийшло з гирла Темзи. Тоді він вискочив на палубу і мало не розпроцався зі своїм земним існуванням, наміряючись стрибнути за борт і допливти до, здавалося б, недалекого берега. Кілька хвилин він несамовито гасав по палубі,

а тоді став на кормі й жалібно занявчав, дивлячись, як зникає в далині його рідне місто.

— Що це діється з нашим Сатаною? — запитав з удаваним подивом капітанів помічник, якого втаємничили у змову. — У нього наче тягар на душі.

— Скоро тягар буде в нього на шиї,— похмуро відмовив шкіпер.

Не минуло й трьох годин, як пророцтво шкіпера здійснилося. Він вийшов на палубу, скрушно споглядаючи останки пташини, чий багатий лексикон був гордістю її рідного міста. Не кажучи ні слова, шкіпер кинув ті останки за борт, а потім схопив ні в чому не винного kota — той ішов слідом за ним, сподіваючись, що йому дадуть пообідати,— взяв половину цеглини з прив'язаною мотузкою і зашморгнув її на шиї бідолашної тварини. Екіпаж, страшенно втішений тим, що витівка вдалася, став бурхливо протестувати.

— Такого kota, сер, на «Жайворі» вже ніколи не буде,— віщим тоном проголосив Сем. — Він приносить нам щастя.

— Чхав я на ваші бабські забобони! — безжально відрубав шкіпер. — Якщо він вам такий дорогий, цей кіт, то виловіть його.

Він підступив до корми й пошпурив сердешного новоприбульця за борт. Сплеснула вода, на поверхню впливли дві-три бульки, і бідолаха пішов на дно.

— От і все,— сказав, одвернувшись, шкіпер.

Сем похитав головою.

— Тому, хто вб'є чорного kota, це так не минеться,— застеріг він. — Ось побачите!

Шкіпер, якому злість у ту мить забила памороки, відразу ж забув про ці слова. Але другого дня вони виразно проступили в його пам'яті. Вночі подув сильний вітер, линув дощ. Матроси бігали по палубі у дощовиках, а внизу юнга, виконуючи обов'язки тюремника, стеріг невдячного в'язня. І раптом кок із жахом побачив, як з носового люка на палубу вискочив Сатана! Юнга, що вибіг услід за ним по трапу, не встиг його схопити, і кіт кинувся до капітанської каюти. Матроси остовпіли: їхній план провалився! Але тут kota перейняв Сем. Незважаючи на гучні протести Сатани, він схопив його і сховав під свій мокрий дощовик. Почувши котяче нявкання, шкіпер — він саме розмовляв із помічником — стенувся, наче підстрелений, і перелякано озирнувся.

— Діку, ти чуєш kota? — запитав він.

— Кота?! — вражено перепитав помічник.

— Мені здалося, десь нявчить кіт,— збентежено сказав шкіпер.

— Це вам причулося, сер,— твердо запевнив його Дік, хоч із-під Семового дощовика долинали відчайдушні котячі зойки.

— А ти, Семе, чуєш? — гукнув шкіпер Семові, який поспішав утекти з палуби.

— Що я чую, сер? — поштиво запитав, не обертаючись, Сем.

— Нічого,— сказав, схаменувшись, шкіпер. — Нічого. Все гаразд.

А Сем, ще не вірячи, що так легко виплутався з халепи, дійшов до трапа в кубрик і там нишком передав юнзі свого невдячного в'язня.

— То вам причулося котяче нявкання? — недбало запитав помічник капітана.

— Хай це буде між нами, Діку,— сказав притишеним голосом шкіпер,— але я таки чув його. І не в уяві. А насправді. Так наче то був живий кіт.

— Мені розповідали про такі випадки,— зауважив помічник. — Одначе я в таке не вірю. Ото була б чудасія, якби вночі наш Сатана виринув з води й видерся на борт корабля з цеглиною на шиї!

Хвилину шкіпер мовчки дивився на нього.

— Може, для тебе це й чудасія,— зрештою промовив він,— а для мене — ні.

— Ну що ж, коли вам знову причується нявкання,— приязно сказав помічник,— дайте мені знати. Я цікавлюся такими речами.

Вдень шкіпер більш не чув котячого нявкання й намагався переконати себе, що став жертвою власної уяви. Але вночі, коли йому довелося стояти біля керма, його приємно зігрівала думка про те, що на палубі він не сам, що на кормі є ще й вахтовий матрос. А той теж був приємно вражений незвичайною товарииськістю шкіпера, який кілька разів гукав його й заводив розмову про справи, майже не пов'язані з судном.

Ніч була темна, але згодом небо прояснилось, і між клочьям хмар визирнув серпик місяця. Тим часом кіт, підваживши спиною віко скрині, вибрався на волю, облизався й вийшов на палубу. Після задушливої в'язниці повітря здалося йому чистим нектаром.

— Бобе! — раптом заволав шкіпер.

— Слухаю, сер, слухаю! — злякано відгукнувся вахтовий.

— Це ти нявкав? — запитав шкіпер.

— Що я робив, сер? — здивовано перепитав Боб.

— Нявкав! — різко повторив шкіпер. — Як кіт.

— Ні, сер, — ображено відповів матрос. — Чого б то я нявкав?

— Не знаю чого, — сказав, занепокоєно озираючись, шкіпер. — Мабуть, знову піде дощ.

— Мабуть, піде, сер, — погодився Боб.

— Цього року літо видалося дощове, — гучно зауважив шкіпер.

— Ваша правда, сер, — сказав Боб. — Ліворуч по курсу вітрильник, сер.

Розмова урвалася. Шкіпер, радий забути про свій клопіт, зосередив усю увагу на вітрильнику, що виринув з темряви й, осяяний місяцем, проплив повз «Жайвора». Шкіпер пильно стежив за судном, поки воно опинилося за кормою, а тому не бачив Сатани, який нечутно вийшов з-за світлового люка й сів біля його ніг. Два дні бідолашний кіт був жертвою переслідувань. Його мучили тут усі. Всі, крім одного. Цей один був шкіпер, і, як ми побачимо, кіт це чудово розумів. Він підвівся і, ступивши до шкіпера, почав приязно, вдячно тертись об його ногу.

Незначні причини породжують великі наслідки. Шкіпер відскочив на чотири ярди вбік і вереснув так, що екіпаж зустрічного вітрильника ще довго губився в здогадках, чим викликано той відчайдушний зойк. А коли на місце пригоди прибіг Боб, шкіпер стояв, спершись на борт. Він весь тремтів і не міг вимовити й слова.

— Що сталося, сер? — вигукнув матрос, кидаючись до керма.

Нарешті шкіпер усе ж таки взяв себе в руки й підступив до товариша по вахті.

— Не знаю, повіриш ти мені, Бобе, чи ні, — почав він тремтячим голосом, — але привид кота, тобто привид нашого бідолашного Сатани, якого я втопив, у чому щиро каюсь, підійшов до мене і потерся об мою ногу.

— Об яку саме? Праву чи ліву? — запитав Боб. Його завжди цікавили подробиці.

— Отуди к бісу! — вигукнув шкіпер, не в змозі погамувати свої вкрай розладнані нерви. — Та чи має значення, об яку ногу він терся?! О боже! Поглянь, поглянь!

Матрос подивився туди, куди показував шкіпер, і серце його похололо. Він побачив Сатану: вигнувши спину, той бадьоро простував попід бортом.

— Нічого не бачу, — сказав матрос затято.

— Я так і думав, Бобе, — сумно мовив шкіпер, дивлячись услід котові, який зайшов за рубку. — Його бачу тільки я. Не знаю, чим це скінчиться. Піду до себе в каюту. Стояти на вахті я не можу. Побудеш тут сам, поки вийде помічник?

— Я не боюся, — запевнив Боб.

Шкіпер пішов униз і, розбуркавши помічника, що ніяк не хотів прокидатися, тремтячим голосом розповів йому про свою страшну пригоду.

— На вашому місці... — промимрив помічник.

— Що? — запитав, почекавши, шкіпер і потермосив чоловіка за плече. — Що ти хотів сказати?

— Сказати? — промимрив помічник, потираючи очі. — Нічого.

— Таж про кота, — підказав шкіпер.

— Кота? — промимрив помічник, знову загортаючись у теплу ковдру. — Якого кота? На добра...

Тоді шкіпер силоміць стягнув із нього ковдру й терпляче пояснив: він, мовляв, занедужав, вип'є зараз трохи віскі й ляже, а помічник нехай замінить його на містку.

Коли помічник капітана зрештою втямив, що сталося, витівка з котом здалася йому зовсім не такою смішною, як раніше.

— Ти теж ковтни, Діку, — запропонував шкіпер, простягаючи йому пляшку.

Насуплений помічник, одягаючись, хильнув віскі й пробурчав:

— Дурне це діло. Однаково від привида не втечеш. Він може з'явитися скрізь, навіть у вашому ліжку. На добраніч.

Коли помічник вийшов, шкіпер замислився над його останніми словами й підозріло глянув на своє ліжко. Потім якнайпильніше його обстежив і аж тоді, не гасячи світла, поспішно вклався й забув уві сні про свої клопоти.

Прокинувся він, уже як розвиднилось, і вийшов на палубу. Море було розбурхане. Шхуна перекочувалася з хвилі на хвилю під вітрилами, розгорненими лиш настільки, щоб можна було тримати її носом проти вітру. Хвиля вдарила в борт і обдала шкіпера бризками. Він вилаявся, і помічник озирнувся.

— Ви що, може, вирішили стати на вахту? — запитав він з удаваним подивом.

— А чом би й ні? — буркнув шкіпер.

— Краще підіть та полейте, — сказав помічник. — І випийте гарячого чаю з грінками.

— Ану одступи! — гукнув шкіпер і кинувся до стерна, бо цієї миті мокра палуба небезпечно нахилилась. — Я знаю, як це неприємно, коли тебе будять серед ночі, Діку. Але зрозумій: я був просто нажаханий. Іди в каюту, поспи.

— Та вже піду, — великодушно погодився помічник.

— Ти нічого тут не бачив? — запитав шкіпер, перебравши в нього стерно.

— Анічогісінько, — запевнив помічник.

Шкіпер замислено похитав головою і стрепенувся, бо цієї миті нова хвиля оббризкала його з голови до ніг.

— Я шкодую, що втопив нашого кота, Діку, — сказав він.

— Більше ви його не побачите, — заявив Дік з переконаністю людини, яка зробила все, щоб її передбачення справдилося.

Він пішов униз, а шкіпер стояв біля стерна й дивився, як кок, приготувавши сніданок, бігав між камбузом та кубриком і жонглював, наче справдешній циркач, казанками.

Трохи згодом шкіпер поставив до стерна Сема, а сам пішов униз і за сніданком розповів усім, що йому довелося пережити вночі.

— Повірте мені, сер, ви його більше не побачите, — запевнив шкіпера кок, якого мучила совість. — Мабуть, він підійшов і потерся об вашу ногу, аби показати, що все вам прощає.

— Сподіваюся, він знає, що я його зрозумів, — сказав шкіпер. — Хай бідолаха заспокоїться й більше не приходять.

Шкіпер мовчки доснідав і знову вийшов на палубу. Вітер не вщухав, і шкіпер очолив матросів, які намагалися закріпити порожні бочки, що перекочувалися посередині судна. Шхуну гойдуло, бочки знову покотились і налетіли на дві скрині, що стояли одна на одній. Верхня зсунулась і впала. Знетямлений від страху Сатана, що сидів у нижній скрині, вискочив на палубу й дав волю своїм почуттям. Перед очима в переляканого шкіпера він тричі оббіг навколо палуби й почав четверте коло, аж тут великий порожній ящик, який матроси поставили сторч саме перед несподіваною появою кота, впав і прищемив йому хвоста. Сем кинувся рятувати тварину.

— Стій! — загорлав шкіпер.

— То що, сер? Не треба його піднімати? — запитав Сем.

— Ти бачиш, що там під ним? — хрипко пробелькотів шкіпер.

— А що, сер? — перепитав розгублений Сем.

— Кіт! Невже ти не бачиш кота?! — вигукнув шкіпер. Він не зводив очей із Сатани, відколи той вискочив на палубу.

Сем повагався хвилину і похитав головою.

— Ящик упав на кота, — сказав шкіпер. — Я добре його бачу.

Він міг би додати, що не тільки бачить, а й добре його чує, бо Сатана гучно волав, закликаючи своїх друзів на поміч.

— Дозвольте підняти ящика, сер, — озвався один із матросів. — Може, тоді видиво щезне.

— Ні, не руште з місця! — заперечив шкіпер. — Удень мені вже не так страшно. Ну й чудасія! Диво та й годі! Невже ти, Семе, нічого не бачиш?

— Я бачу ящика, сер, — обережно сказав Сем, — а з-під нього стирчить смужка іржавої бляхи. Може, вона здалася вам котом, сер?

— Може, це мені ввижається, сер... — затинаючись, озвався кок і потупив очі. — Але я бачу щось невиразне... Чи ба! Воно вже зникло.

— Ні, воно не зникло, — заперечив шкіпер. — Там сидить дух Сатани. Ящик прищемив його хвоста. І дух репетує, мов скажений.

Матроси з усіх сил удавали подив від такого чуда, а Сатана, який намагався вивільнити хвоста, кричав не своїм голосом.

Хтозна, скільки ще забобонний шкіпер «Жайвора» тримав би нещасного страдника під ящиком, але в цю хвилину на палубу вийшов помічник. Побачивши, що сталося, він умить забув про ту роль, яку мав грати в цьому лицедійстві.

— Чого ж ви, бісові душі, не випустите бідолашну тварину?! — загорлав він, поспішаючи до ящика.

— Як, Діку?! — вигукнув шкіпер, хапаючи його за лікоть. — Невже й ти його бачиш?

— Чи бачу я його? — відгукнувся помічник. — Хіба я сліпий? Невже ви не чуєте, як волає бідолашний кіт?! Та я б... Ой!

Аж тепер він помітив, що весь екіпаж докірливо втупився в нього. П'ять пар очей ніби казали йому: «Йолоп!», а вираз очей юнги важко було взагалі передати словами.

Обернувшись, шкіпер побачив ту німу сцену, і аж тут до нього дійшло, що його пошили в дурні. Він підступив до кока й зажадав пояснень.

Кок відповів, що це жарт. Потім сам собі заперечив, сказавши, що це не жарт; потім заперечив своє ж заперечення і промимрив щось нерозбірливе. Шкіпер дивився на нього холодним поглядом, а помічник тим часом визволив kota й добросердо поміг йому випростати хвоста.

П'ять хвилин шкіпер допитував матросів, з'ясовуючи, як його обвели круг пальця. І збагнув це аж тоді, коли йому показали скриню з дірками у віку. Потім його обличчя прояснилось, і він, схопивши за комір бідолашного Біллі, звелів принести шматок линви.

Виявивши рішучість, гідну державного мужа, шкіпер довершив цю складну й делікатну справу; дисципліну на шхуні було підтримано, а юнга на своїй юній вразливій шкурі відчув, як небезпечно дурити старших. Як і слід було чекати, хлопець скористався всім своїм чималеньким запасом лайки, кленучи матросів узагалі й Сема зокрема. Проте ніхто на нього не розсердився. А коли він став лаятись геть по-дорослому, матроси порадилися й утішили його подарунком — дали шість із половиною пенсів і зламаний складний ніжик.

